

## Türkiye Cümhuriyetile Irak Hükûmeti arasında münakit ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında 1/234 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye encümeni mazbatası

T. C.

*Başvekâlet*

*Muamelât Müdürlüğü*

*Sayı № 6/229*

1 - II - 1932

### B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Irak Hükûmeti arasında akit ve imza olunan ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 27 - I - 932 tarihli içtımında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

*İsmet*

### Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükûmetinin Irak Hükûmetile akit ve imza etmiş olduğu ikamet mukavelenamesi bu baptaki kanun lâiyhası ile birlikte Büyük Millet Meclisinin tetkik ve tasvibine arz olunur

İki âkit taraf tebaasının ve şirketlerinin diğer taraf ülkesinde ikamet ve icrayı ticaret edebilmeleri şartlarını tesbit ve kezalik kazaî umura ve malî tekâlîfe müteallik mesaili tanzim eden ve bu hususlarda tarafeyn tebaası ve şirketlerine en ziyade mazharı müsaade üçüncü memlekete bahşedilmiş veya edilecek muameleyi bahşeyleyen işbu mukavelenameyi akit ve imza etmekle Cümhuriyet Hükûmeti iki millet arasında ki dostluk rabıtarım takviye ile kalmamış aynı zamanda beynelmilel anlaşma ve sulh vadisinde de bir adım daha atmış bulunuyor.

Binaberin tetkikinize arzolunan ve takip ettiğimiz sulh gayesine muvafık olup diğer Devletlerle aktolunan İkamet mukavelelerine müşabih ve mümasil olan işbu mukavelenamenin tasdikını tazammun eden kanunun Büyük Millet Meclisince tasvip ve kabulü Yüksek takdirlerine bağlıdır.

### Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

*Hariciye encümeni*

*Karar No: 5*

*Esas No: 1/234*

16 - V - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Irak Hükûmeti arasında münakit ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince ihzar edilerek encümenimize havale olunmuş olan kanun lâiyhası Ha-

riciye vekîli Beyin huzurile tetkik ve müzakere edilmiştir:

Hükûmetin esbabı mucibe mazbatasındaki mütaleata iştirak eden encümenimiz işbu mukavele-name ile tasdikına ait kanun lâyihasını kabul etmiş ve Heyeti Umumiyenin tasdikına arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe arzına karar verilmiştir.

Ha. En. Rs. M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Siirt		İstanbul	Manisa	Elâziz	Kocaeli
Mahmut		Salâh Cimcoz	Yakup Kadri	Fazıl Ahmet	İ. Süreyya

## HÜKÛMETİN TEKLİFİ

MADDE 1 — Irak Hükûmetile Ankarada 9 kânunusani 1932 tarihinde imzalanan ikamet mukavelesini kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3 — İşbu kanunun icrasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.

27 - I - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
İsmet	Yusuf Kemal	Zekâi	Ş. Kaya	Ş. Kaya	M. Abdülhalik
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Esat	Hilmi	M. Şeref	M. Abdülhalik	Ali Rana	Muhlis

## TÜRKİYE İLE İRAK ARASINDA İKAMET MUKAVELESİ

Bir taraftan,

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri  
ve diğer taraftan ,

Haşmetlü Irak Kırallı Hazretleri

İki memleket arasında teyemmünen mevcut dostluk rabitalarını takviye ve Yüksek âkitlerden her birinin tebaasının ve şirketlerinin diğer taraf ülkesinde ikamet ve icrayı ticaret edebilmeleri şartlarını tesbit etmek ve kezalik kazaî umura ve malî tekâlîfe mütaellik mesaili tanzim eylemek arzusu ile aynen mütehassis olarak bir ikamet mukavelesi aktine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere:

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri:

İktisat vekili ve Burdur mebusu Mustafa Şeref Beyefendiyi,

Irak Kırallı Hazretleri:

Irak Hükûmeti Vüzera Meclisi Reisi ve Rafidein Yüksek nişanının ikinci sınıfını hâmilî Ferik Nuri Essaid Paşa Hazretlerini

Tayin buyurmuşlardır.

Müşarileyhima, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra atıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

### Madde — 1

Her iki memleket tebaasına ve şirketlerine diğer memleket arazisinde tatbik edilecek ikamet ve meksüaram şartlarına ve kezalik malî tekâlîf ve kazaî salâhiyet dahil olduğu halde bilûmunu adlı mesele müteallik hususlarda Türkiye İraka ve Irak Türkiyeye en ziyade mazharı müsaade üçüncü memlekete bahşedilmiş veya edilecek olan muameleyi aynen bahşedecektir.

İşbu muahedenin hükümlerinden hiç biri iki memlekette her birinin cenebilerin muhaceretine müteallik kavanin ve nizamatı meveudesi, yahut iki memlekette her birini nbu mahiyette kavanin ve ni-

zamnameler neşretmek hakkı üzerinde her hangi bir tesiri haiz olduğu suretinde tefsir olunmayacaktır.

Irakın mücavir Arap devletlerine pasaport ve vize hususunda bahsettiği veya edeceği hususî müsaadelere gelinece; Türkiye bunlardan en ziyade mazharı müsaade millet esasına istinaden istifadeyi ancak mütekabiliyet şartile talep edecektir.

Emvali gayrimenkuleye tasarruf hakkı hususunda Yüksek âkit taraflar tebaası diğer taraf ülkesinde iki memleketin meri kanunları ahkâmı dahilinde en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden müstefit olacaklardır.

Bu hükmün tatbiki tam mütekabiliyet şartına muallâktır.

Madde — 2

Türkçe, Arapça ve Fransızca lisanlarında tanzim edilen işbu mukavele tasdik edilecek ve tasdiknameler en yakın bir zamanda Bağdatta teati edilecektir.

Mukavele tasdiknamelerin teatisinden on beş gün sonra meriyete girecek ve bir sene vacibülittiba olup Yüksek âkit taraflardan biri canibinden feshedilmezse zımnî bir surette meriyette kalacaktır.

Fesih takdirinde, mukavele, hükümden ıskat için Yüksek âkitlerden birinin bu baptaki arzusunu diğer tarafa tebliğ ettiği tarihten itibaren daha üç ay meriyette kalacaktır.

Bu mukavelenin tatbik ve tefsiri hakkında her hangi ihtilâf zuhurunda fransızca metni muteber olacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar işbu mukavelenameyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Ankarada bin dokuz yüz otuz iki senesi kânunusanisinin dokuzuncu günü tanzim edilmiştir.

*M. Şeref*

*Nuri Essaid*